

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneliği, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 24 Kânunsani , 1929

Sayı: 113

Romantizm

Başlangıcı ve Esası

— «F. Flutre'den —

Şöyle böyle yüz, yüz elli yıldan beri gürültüleri, Avrupa'nın muhtelif milletlere mahsus edebiyat tarihlerini dolduran bir kelime görüyoruz. Etrafında ateşli ve bir türlü sönmek bilmiyen münakaşalar yapıldı. Garp'te harareti eskisi gibi şiddetli olmayan bu münakaşaların bizde başlaması lâzımdır. Bir taraftan millî Folklor alâkalarının uyanması, diğer taraftan garp edebiyatından tercümelerin, iktibasların başlaması, edebî ve fikrî hayatımızı yeni bir istikbal karşısında bulundurmaktadır.

Bu neviden fikir müdavelelerine yardımcı olur düşüncesiyle Fransız, Alman, İngiliz romantizmin-den bâhis birkaç yazı neşredeceğiz. Fikirlerle beraber alâkadar resimleri de ihtiva eden bu makalelerin karile-rimizce takip edileceğinden eminiz.

* * *

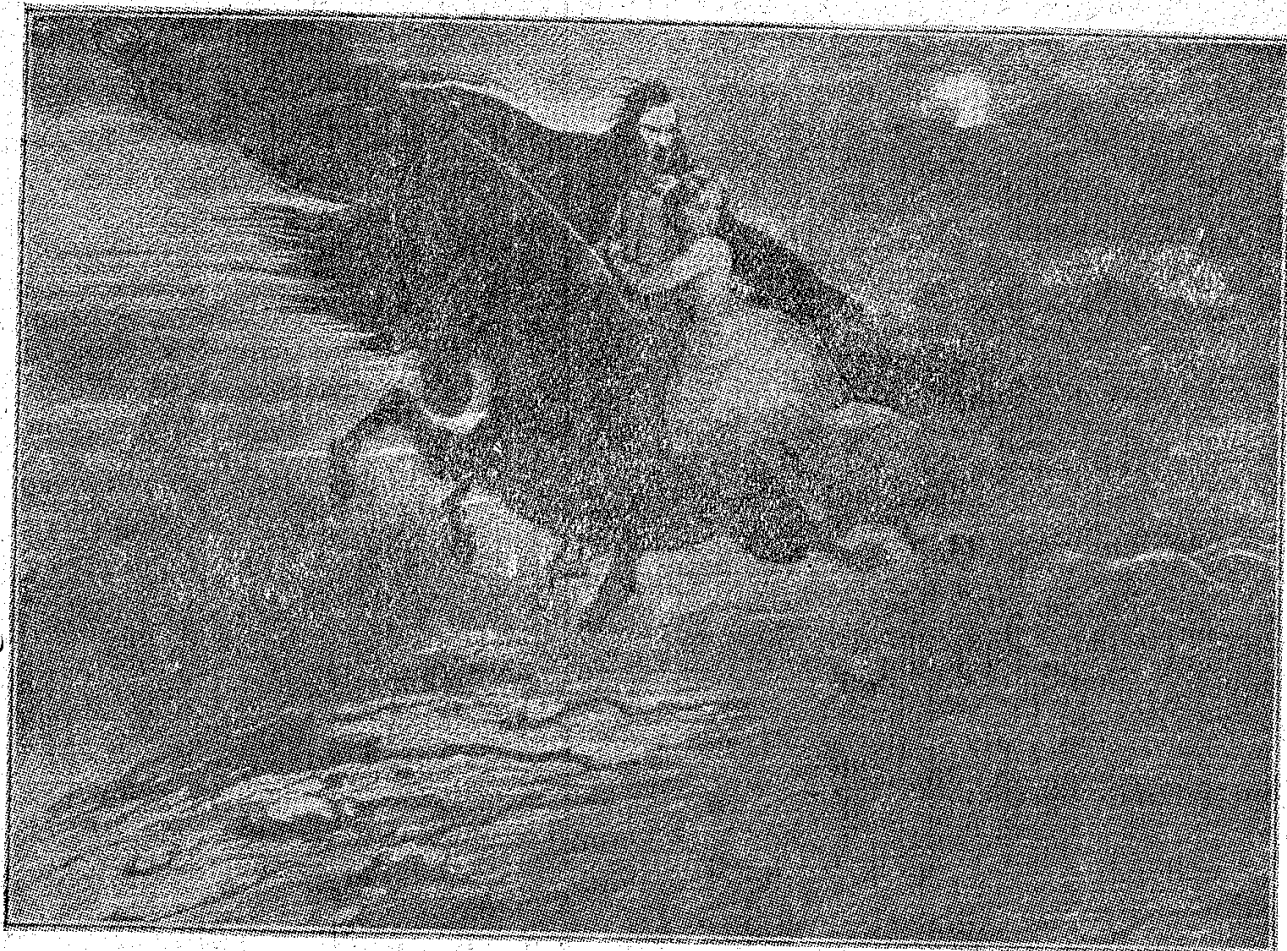
Nedense umumî telâkki bizde

İlham
Fragonar'ın tablosu
(Louvre müzesinde)

Romantizmi Fransaya ait gösterir. Halbuki Fransız Romantizmi bir neticedir; daha evvel Alman ve İngiliz Romantizmi vardır ve, bunlardır ki Fransada müessir olmuştur. Fransada Romantizm, 1820 sıralarında başlayan ve 1850'ye kadar devam eden edebî hareketlerin adıdır. Bundan, muhayyile ve hassasiyetin diğer bütün ruhî melekelerine hakimiyeti manası, daha umumî olarak XVI-XVIII'inci asırların klasik dediğimiz san'atına muhalif formülleri kastedilir. Lâkin bu mana, Romantizmin en sarîh manasıdır.

Bu sarahat ise pek geç elde edilebildi. Filhaka, Fransız edebiyatının romantik buhranı, çok umumî olan bir hareketin yalnız bir cephesinden ibarettir. Bu hareket kendisini Avrupanın muhtelif memleketlerinde hissettirdi. Fransada olduğu gibi oralarda da bir Romantizm vücudageldi. Hatta

Maruf Bürger balladına göre yapılmış romantik bir litoğrafi
(Toni Johanno tarafından — Paris millî kütüphanesinde)

daha evvel Ramantizmin ışıkları Almanya ve İngilterede görüldü. Bunun içindir ki Hügo ismi daima bir Bayron'u, bir Göte'yi, bir Tolstoy'u... hatırlatır. San'atta bundan az müteessir olmadı. Delacroix, David D'Anjers, Berlioz, Wagner. Romantik san'at mücedditlerinin başlıcalarıdır. Diğer taraftan bu hareketin menşelerine bakacak olursak, onun 1820 den çok evvel başladığını görürüz. Kelimenin kendisi hayli zaman mukaddem mevcuttu. 1737 de bir rahibin mektubunda şu satırlar görülmüştü: «....o, kendi bahçesine İngilizlerin romantik dediği ve bizim pitoresk dediğimiz zevki vermeğe çalıştı.» Görülüyor ki bu tarihlerde romantik kelimesine verilen mana, sonradan verilen manadan büsbütün başkaydı. Bugünkü sarahatı almak için bir çok telekkiler geçirdi. Bunların tarihine bakmak faydasız olmasa gerektir.

İlkin kelimenin lûgat manasına bakalım: Romantik «Cenubî müşrik» klasik edebiyata muhalif olarak doğan «Garbî-hirstiyan» bir edebiyattır. En geniş manasında bu kelime (Roman) a münhasır olan, onla-

biyatın adı olarak kullandılar. Bu zihniyetten yeni bir san'at çıktı: hayalî, esrarlı harikalı mevzulara teveccüh eden, namütenahiye

Manta ve Cheyer tarafından yapılmış bir Romantik timsalinin karikatürü

koşan bir san'at... Halbuki kadim san'at, yani klasisizm, aklı, vuzuhu, basitliği, sükûnu arıyordu. Buna muhalif olan Romantizm, bir takım derin dinî

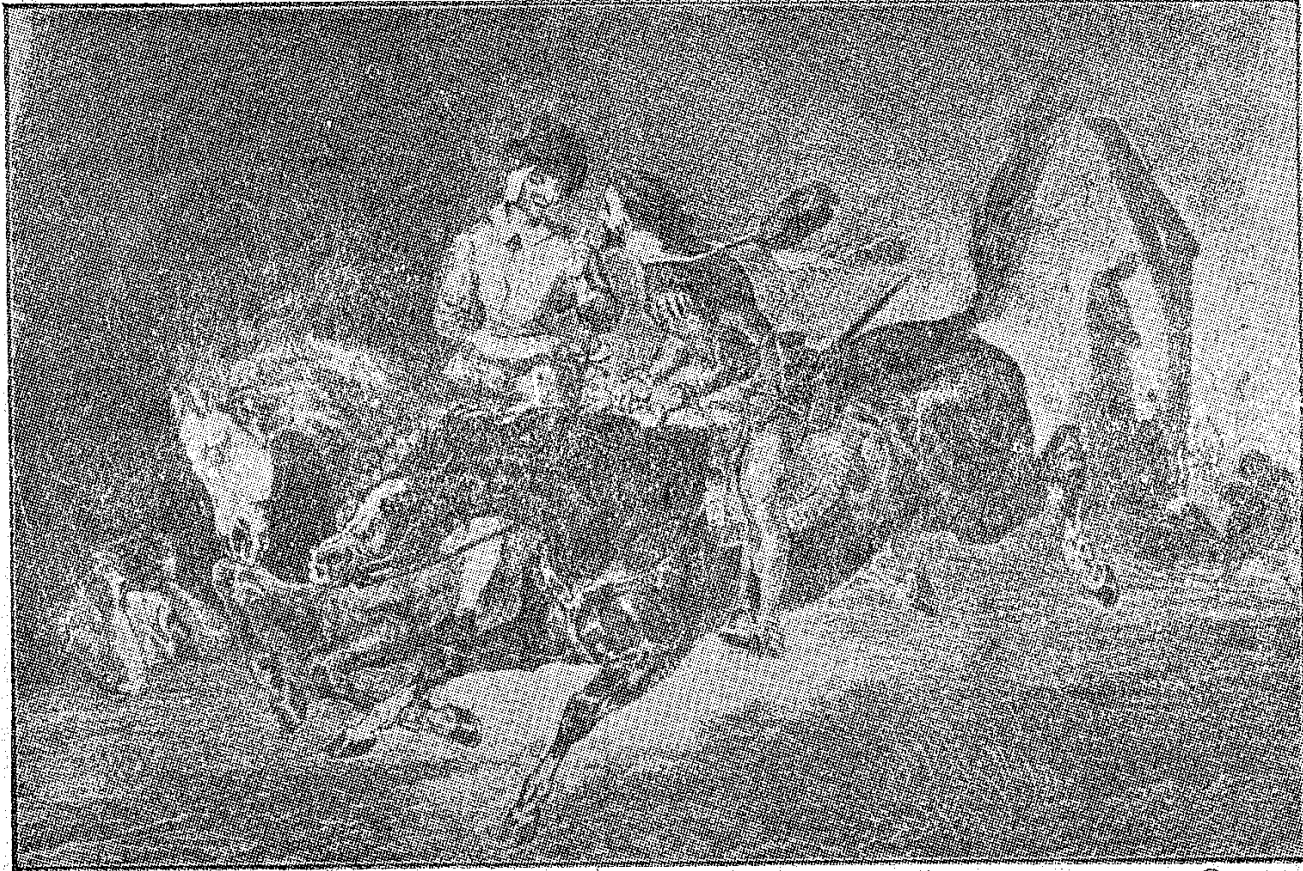
lere tabantabana muhalif temayüllerin ifadesi olacaktı. Bunu anlamak için Nibelungen'lerin şiirleri, Rolan şansonlarını, İspanyol romanserosunu, İlâhî komediyi... tetkik ediniz. Orada romantik seciyeler açık bir surette görülecektir.

Şimdi romantik san'atın felsefesi gösterilebilir: fert, artık hürdür, iradesinden başka bir kuvvet tanımıyor, ilâhî hakimiyet bundan sonra maddeden manaya geçmiştir. Fert, artık bir ruhdur, beden ehemmiyetini kaybediyor; kadercilik yerine hudutsuz, beşerî bir hürriyet! Uzvi ıstırap artık facianın mevzuu olamaz. Bunun için değil midir ki Filoktet ve Promete; fenâyâp olmiyan bir beden içinde ıztırap çeken -mustariplere yer veriyorlar. Aşk, hassî olan her şeyi bırakıyor, tamamen hayalî oluyor. Böyle bir aşk, daha ziyade zaman, mekân, ve ölüm arasından iki ruhun

karşılıklı birleşmelerinden başka bir şey midir?..

Tabiat ta'harici manzarasını değiştiriyor; o da tıpkı insan gibi mustariptir.. Romantik san'atkâr, tabiatı ıztırabının aksettiğini görüyor. Böylece ruh, eşyayı bize anlatan hasselelerin yerine geçmektedir. Burada neşredilen resimler, tabiatın nasıl romantik bir adese ile görüldüğünü açık ve müşahhas bir surette göstermektedir. «Manto»nun litoğrafisi, arzettiği mizahtan tecrit edilerek düşünülürse, tam bir romantik tip karşısında bulunursunuz.

ZİYAETTİN FARİ

Faust Mefistofelesle beraber (Delacroix tarafından Albert Stapferin tercüme ettiği Faust için yapılmış litoğrafi.)

hisleri, şovalöresk bir cemiyetin vecdi, mucizeli aşkı ile vustâî bir ruh taşıyacak akıl ve tenkitten ziyade hayat, his, iman... ile endişeli bulunacak, hasılı bir kelime ile, makul görünen klasik-